

Szentháromság ünnepe után 20. vasárnap

► Mt 22,1–14

Egy kudarcokkal teli sikertörténet

A vasárnap jellege

A Szentháromság ünnepe utáni 20. vasárnap témája: „Járjunk elhívásunkhoz méltóan – megszentelt életben”. A megszentelt étellel kapcsolatban Luther így fogalmaz a Római levél magyarázatában: „A lelket előbb meg kell tisztítani hittel, hogy az így megszentelt lélek a testet is tisztává tegye Istenért, különben hiábavaló lesz a tisztaság.” (LUTHER 2020, 336–337. o.)

A megszentelt élet megvalósulásának kérdése áll a vasárnap igéinek fókuszában is: „*Ember, megmondta neked, hogy mi a jó, és hogy mit kíván tőled az Úr! Csak azt, hogy élj törvény szerint, törekedj szeretetre, és légy alázatos Isteneddél szemben.*” (Mik 6,8) „*Legyetek szentek, mert én szent vagyok! – így szól az Úr. Térjete meg hozzám teljes szívvel.*” (3Móz 11,44)

Bizonyára csak a véletlen műve, de azért érdekes – olvasva e törvényisztelekre és szeretetre hívó igéket –, hogy október 18-át Európa-szerte, összekötve a bűnüldözés egyik fontos területével, a figyelmet az emberkereskedelem elleni harcra irányító emléknapként tartják számon.

Amit a textusról tudni kell

Máté – a legtöbb írásmagyarázó véleménye szerint – túlnyomórészt zsidó háttérű keresztényeket szólít meg evangéliumával. Máté háttérére és környezetére utalhat az is, hogy a példázat idézi „a késői zsidóság gondolkodásában megszokott” képeket, Istent egy királlyal, a messiási üdvkort pedig egy menyegzővel azonosítva (KARNER 1935, 146. o.).

A szakítás a zsinagógai zsidóság közösségével viszont már megtörtént. A kijelölt textusban is tetten érhető a zsidósággal kapcsolatban megfogalmazott kritika a Krisztussal szemben tanúsított elutasítás miatt.

A választott nép fiai, vagyis a készülő vendégségről már jó előre értesült meghívottak helyét így új vendégek veszik át. Az üdvösség útja megnyílt a pogányok számára, akik alighanem egyre nagyobb számban jelennek meg a korabeli egyház közösségeiben is.

Szembetűnő a példázat lukácsi leírásától való eltérés. A lukácsi szövegben mintha jobban ki-domborodna egyfajta szociális szempont, amennyiben az előkelőségek helyét szegények, bénák, sánták és vakok veszik át. Máté leírásában viszont – jobban hangsúlyozva az üdvörténeti jelleget – a meghívásnak végül eleget nem tevő bennfentesek helyébe idegenek lépnek, függetlenül attól, hogy azok gonoszok vagy jók.

A Máté által leírt példázat nem csak a meghívást elutasítók viselkedése felett mond ítéletet. A 11. verstől – és itt újabb eltérést találhatunk a lukácsi szöveghez képest – mintha változna a kritikai hang iránya. Figyelmeztetően fordul azok felé, akik a lehetőséggel élve a meghívottak helyébe léptek. S a példázatban inntől mintha egy új kérdés is megfogalmazódna: Hogyan élnek a vendégek az őket ért megtisztelő lehetőséggel? Felöltik-e a nekik készített „menyegzői ruhát”, vagy – hasonlóan el-lenállva, mint a korábbi meghívottak – ők is elutasítják azt, amit a vendéglátó részükre elkészített?

A perikópa megértése

Egy kortárs amerikai szervezetkutató, Amy EDMONDSON szerint „minden kudarc lehetőség a tanulásra és a korrekcióra” (2024, 27. o.).

Bizonyos értelemben ez a bibliai példázat is emberi kudarcok sorát állítja elénk. Hiszen a példázatban sorra olyan személyek jelennek meg előttünk, akik egy döntő pillanatban csődöt monda-

nak. Olvasunk meghívottakról, akik elszalasztják a nagy lehetőséget, és páratlan esélyhez juttatott vendégről, aki eltolja magától a felkínált ajándékot.

A példázatbeli emberek kudarcát látva – Edmondson nyomán – a mai igehallgatónak is lehetősége nyíllhat a tanulásra, korrekcióra. De elfogadjuk-e a hívást, hogy legyünk magunk is e történet résztvevői? Készek vagyunk-e magunkra kanyarítani a megszólított tanítványok köpenyét?

Igehirdetési vázlat

Meghívottnak lenni jó dolog

Az írásmagyarázók szerint az ókori lakomákra kétszer küldött meghívást a vendéglátó. Egyszer azért, hogy felmérje, kikre számíthat, mennyi ételt kell készítenie, hogy méltó legyen az ünnep, és ne maradjon szégyenben. A második hívás akkor hangzott, amikor már minden készen állt a fogadásra. Esetükben a példázatbeli szolgálk már ezt a második hívogatást közvetítik azoknak, akik elsőre igent mondtak a meghívásra.

A második hívást elutasítók megdöbbenően agresszív reakciója, a fellépés a király szolgáljaival szemben megint csak Máté leírásának sajátja a lukácsival szemben. Itt is utalást találhatunk a kortörténeti háttérre, a prófétákkal, Keresztelővel, az apostolokkal, de magával Krisztussal szemben is tanúsított elzárkózásra.

Azok a bibliai meghívottak tudhatták, hogy tartoznak valahová. Valahol számontartják őket, és számitanak rájuk. Talán szívükben olykor, ha erre gondoltak, még némi büszkeség is ébredt: Meghívott, kiválasztott vagyok. Számolnak velem! Rajta vagyok a protokoll-listán. A listán, amelyről mások viszont hiányoznak. Tartozom valahová. És ez számomra rangot, tisztet, méltóságot jelent. Van kötődésem, hátterem, tradícióm, gyökerem. Van múltam és jövőm.

Elszalasztott lehetőségek

A példázatban – ahogyan a való életben is – eljön a pillanat, amikor a tetteké lesz a főszerep. Amikor a meghívottak listáján való szereplés már nemcsak valamiféle elméleti dolog, hanem itt az ideje a gyakorlati cselekvésnek. Mozdulni kell, lép-

ni, menni, jelen lenni, időt szakítani, figyelmet adni. És itt következnek be azok a bizonyos kudarcok. Amikor kevésnek bizonyul az akarat. Aki korábban igent mondott, most megszegi ígéretét. Gyengének bizonyul az áldozatkészség, csekélynek az elszánás. Annál erősebb viszont az önzés, a kényelemszeretet, a régi, megszokott dolgokhoz való ragaszkodás. S gyorsan születnek a kifogások. Menjen valaki más, csinálja, aki akarja!

Az elutasítás a királyból meglepően erős érzelmi reakciót vált ki. Itt is megfigyelhető a lukácsi változattól való eltérés. Máté ugyanis az elutasított uralkodó szörnyű haragjáról, a küldötteit megölő gyilkosok elpusztításáról és városaik felégetéséről ír. Az írásmagyarázók e képek mögött ott sejtik Jeruzsálem 70-ben a római légiónak általi végbevitt feldúlását.

Fájdalmas látni ezeknek a meghívottaknak a kudarcát. Fájdalmas, mert az ember saját kudarcaira ismer rá ezekben a felvillanó képekben. Igen, én is meghívott vagyok, hiszen valamikor meghallottam Uram hívását. És megszületett bennem is a gondolat, a felismerés: hozzá tartozom! Jó dolog számontartva lenni. Jó dolog meghívottnak, megszólított-nak lenni. Jó dolog egy közösséghez kötődni.

De jönnek azok a helyzetek, amikor ez a megszólított-ság már gyakorlati lépéseket várna el tőlünk. Amikor egyszer csak tennem, mennem, adnom, döntenem, szólnom kellene. Nekem kellene Isten hívását más dolgok elé helyeznem.

Fájdalmas, mennyire ismerősen csenghetnek az érvek, a kifogások. Más dolgom van. Elfoglalt vagyok. Más irányban köteleződtem el. Nincs időm. Most más fontosabb. Ez már kényelmetlen lenne. Ehhez már nincs bennem elég akarat, lendület, bizalom, hit. Nem érzem jól magam ebben a ruhában, ebben a szerepben. Jobban, otthonosabban érzem magam abban az öltözékben, amelyet magam választottam.

S ebben az elbizonytalanodott egy helyben toporgásból, nem akarásból egyszer csak megszületik a kudarc. Elszáll a perc. Elvész az esély. Fontos szavak maradnak örökre kimondatlanok. Elszalasztott lehetőségek lesznek visszahozhatatlanok. Elmulasztott tettek, gesztusok válnak jóvátehetetlen mulasztásokká.

Van ebben a példázatban valami felrázó. Valami sürgető. Ezeknek a csődöt mondott meghívottaknak a kudarca felrázhat bennünket, hogy mi tanuljunk, fejlődjünk, korrigáljuk az életünket, rangsoroljuk a prioritásainkat. Éberré tehet minket, hogy amikor tenni, menni, szólni, adni kell, a mi elkötelezettségünk ne mondjon csődöt.

Kudarcokból is kibomló sikertörténet

Ugyanakkor van ennek a jézusi példázatnak egy másik oldala is. A példázatnak bizonyos tekintetben jó a vége. Mert amíg egyesek elszalasztják a felkínált pillanatot, kívül maradnak vagy éppen kivettetnek, addig mások új lehetőséghez jutnak: meghívottak, sőt vendégek lesznek.

Krisztus népének, egyházának történetét végigkíséri ez a kettősség. Míg a magukat kiválasztottként számontartó kortársak, a farizeusok és írástudók elutasítják maguktól a hozzájuk közel lépni akaró Krisztust, addig megnyílik az irgalom útja a bűnösök, vámszedők és megvetett pogányok számára.

Igen, ebben a példázatban is ott van ez a másik oldal. Ott van a vendégváró Úr sikere. S ott van az a mély meggyőződés, hogy ez az úgy nem egyszerűen a jól-rosszul hívogató szolgák ügye. Nem is a csupán a hívásra így vagy úgy reagáló meghívottak ügye. Hanem annak a vendégváró Úrnak az ügye, aki nem nyugszik bele ügyének időleges zátonyra futásába. Újabb és újabb kísérletet tesz. Ha nem így, hát úgy. Ha nem ezeket, hát azokat. De kiábrándíthatatlanul, fáradhatatlanul munkálkodik azon, hogy embereket megszólítson. Megfordítson. Jövevénységükben otthonhoz juttasson. Asztalánál megelégtsen. Nyomorúságukból talpra állítson. Lelkeket megtisztítva s ezáltal életüket megszentelve.

Mert Isten nagyobb a mi erőtlenségeinknél. Nagyobb a mi kudarcainknál. Nagyobb a mi róla alkotott elképzeléseinknél. Nagyobb a mi szívünknel.

További javaslatok az istentisztelethez

A vasárnap ajánlott énekeiben (EÉ 488, 286, 289, 52) sorra előkerül a megélt asztalközösség és a

vendéglátó részéről történő megajándékozottság motívuma. A hívásra adandó válaszunkról szépen vall a 439-es vagy a 458-as korálunk is.

Egyes gyülekezetekben szokás olykor – például a húsvét kora reggel tartott istentiszteleten – valamely jelképes cselekedettel vagy személyes áldással megemlékezni keresztségünkről. Egy hasonló aktus a liturgiában jól illeszkedhetne ahhoz a gondolathoz, hogy mi, mai igehallgatók keresztségünkben is meghívást kaptunk az Urunkkal való közösség aktív, cselekvő, felvállalt megélésére s a hit által megszentelt életre.

Illusztráció

VERS

Meghívott vendégnek lenni jó, erőt adó felismerés is lehet. Amint azt Kosztolányi Dezső *Hajnali részegség* című versének utolsó soraiban megfogalmazza:

Bizony ma már, hogy izmaim lazulnak,
úgy érzem én, barátom, hogy a porban,
hol lelkek és göröngyök közt botoltam,
mégis csak egy nagy ismeretlen Úrnak
vendége voltam.

Felhasznált irodalom

- EDMONDSON, Amy 2024. *A jóféle rossz*. Ford. Lázár Júlia. Corvina Kiadó, Budapest.
- KARNER Károly 1935. *Máté evangéliuma*. Keresztyén Igazság, Sopron.
- LUTHER Márton 2020. Pál apostol levele a rómaiakhoz. In: Csepregi Zoltán – Horváth Orsolya – Krähling Edit (szerk.): *A Római és Galata levél magyarázata*. Luther Kiadó, Budapest. (Luther válogatott művei 9.) 27–518. o.
- SPINETOLI, Ortensio da 1998. *Máté. Az egyház evangéliuma*. Ford. Turay Alfréd. Agapé, Szeged.
- STÄHLIN, Wilhelm 1958. *Predigthilfen*. 1. köt. *Evangelien*. Johannes Stauda Verlag, Kassel.

■ CSELOVSZKY FERENC